

Alexandru VLAD

A kulcs

Monddjék, az embert leginkább a bajban lehet megismerni. S a baj be is következett, váratlanul és villámcsapásszerűen, ahogy a legképtelenebb szerencsétlenségek érkeznél szoktak. Alig hagytam el Csíkszeredát, csalódottan, hogy az az illető, akinek szállásgondjaimat meg kellett volna oldania, és akinek be kellett volna mutatnia tárgyaló feleimnek, túlnálul elfoglalt volt egy svájci küldöttséggel (amelyet valószínűleg szintén az interetnikus kapcsolatok foglalkoztattak), egy bázei társasággal, amelynek városában évekkel ezelőt magam is laktam. Alig kerített időt rá, hogy kezet fogjunk, és aláírja az összeg átvételét, amelyet Kolozsvárról vittem neki.

A széles autópályán hagytam el a várost, s egy pillanatig az volt az érzésem, hogy nem ott vagyok, ahol kellene, elnéztem valamelyik elágazást: túl szélesnek tűnt a sztráda ahhoz, hogy egy olyan kicsi város felé vezessen, mint Gyergyószentmiklós, úgyhogy megállítottam a kocsit az első benzínállomásnál, s miközben átmentem az úton a kutak felé, a suhanó kocsikra figyelve, belém döbbsztem, hogy az enyémnek az ajtaját bebiztosítva csaptam be, s a kontaktkulcsot is benne hagytam. Meredten álltam a forgalom kellős közepén, hangos tülkölések közepette. Reménykedni kezdtem, a tényállás ellenére, hogy hátha nem igaz. Hogy hátha egy angyal meglátott, megajándékozott a balszerencsések mázlijával, és legalább a másik ajtót bebiztosítatlanul hagyta. Körüljártam a tökéletesen bezárt kocsit, s láttam lógni a kulcsocsmót, függelékének fűrtje ott csüngött a kontaktkulcsról. Teljesen felesleges módon kutatni kezdtem a zsebemben, mintha az a kulcs egyszerre két helyen is lehetett volna. Nem volt mit tenni, kész. Átmentem az úton ahhoz a kúthoz, ahol egy óriási kamion várta, hogy megteljen a tartálya, s elmondtam a bajomat a sofőröknek, én románjaimnak; ezek azonban vállaltak, még csak nem is túl nagy együttlérzés-sel: ostoba helyzet, az már igaz! Aztán beültek a kabinba, beindították több száz lóerős motorjukat, s beálltak sodrásba. Egyedül maradtam a benzinkutas csajjal. Reméltem, van a közelben valami műhely, egy szerelő. Nem, nem volt, ő nem ért az ilyesmihöz, mondta, esetleg várjak meg egy újabb klient. Átmentem megint a többsávos úton, majd hirtelen autószerződés, s kezdtem teljességében felfogni a rám szakadt szerencsétlenség méreteit: háromszáz kilométerre voltam otthonomtól, nem volt nálam tartalékulcs, még csak vasútállomás sem volt a közelben, ilyen nagy távolságra pedig az autóstóp sem lehetett reális megoldás. Különben is, nem itt vezetett az út Kolozsvár felé. Talán éjfélre vagy még később ha hazaérhettem volna. S utána jöhettem volna vissza, a kocsit pedig bizonyára feltörték volna, s ha már valaki feltörte, miért is ne ülhetne belé, és tünjön el vele, hisz ott volt, rendelkezésre állt a kontaktkulcs. Az interetnikai kapcsolatoknak szentelt időm pedig elűszott volna, ülhettem volna a megyei rendőrségen. Ki törődött ilyen helyzetben az interetnikai kapcsolatokkal?

Jelzés emre elsőként egy iskolaautó állt meg, s az oktató – talán hogy példát mutasson szolidaritásból az autószerződés – kiszállt, és hozzám jött. Inkább mozdulatokkal, mint románul elmagyaráztam neki: bezártam a kocsiba a kulcsomat, ott látható az ablakon keresztül. Mindketten megvizsgáltuk az ajtókat, s néhány percig forgolódtunk a bevehetetlen jószág körül. Megállt mellettünk egy másik iskolaautó is, és annak is kiszállt az oktatója. Kapkodva beszélni kezdtek magyarul, s megpróbálták kinyitni az ajtókat. Aztán az újonnan érkezett hozzám fordult, s közölte, hogy hoz egy vékony csavarhúzó. Amde a cseles szerszámnak nem tudtuk hasznát venni. Ismét véleményt cseréltünk, velem románul beszéltek, egymás között magyarul. Minden erőmmel reménykedtem, hogy előjönnek valamilyen megoldással, s ha ez náluk könnyebben ment volna anyanyelvükön, nem lett volna semmi ellenvetésem. Sosem volt bennem nagyobb hajlandóság a demokráciára és a toleranciára. Ám az egyik elment, s miután megígérte, hogy visszajön, és azt tanácsolta, állítsak meg egy ugyanolyan Fordot, mint az enyém, ha történetesen erre halad el, elment ő is.

Egyedül maradtam. Mind forgolódva a kocsit körül (mi egyéb dolgom lett volna?) nagy sokára észrevettem, hogy az egyik oldalról a kocsit nem volt tökéletesen felhúzóva, mintegy milliméteres rés látszott. Pipapiszkálással kitágítottam, majd az ujjammal is, amennyire csak tudtam. Persze nem volt elég. Tülkölt valaki, s időben emeltem fel a fejem ahhoz, hogy észrevegyem az enyémhez hasonló kis Fordot, amint sebesen tovarobogott. Kétségbeesett nyögést hallattam. Biztosan üdvözölt a dudálással. A helyzetet kilátástalan volt. Elkezdtem járkalni le s fel. Integgettem a többi kocsinak, azok azonban suhantak tovább, mint valami puskagolyók, amelyek képtelenek megállni. Mellettem megjelent, ezúttal a másik irányból, ugyanaz az oktató az iskolaautójával, az első, aki megállt volt mellettem. – Hát nem állította meg azt a vörös Fordot? – Amikor észrevettem, már késő volt. Csalódottan látszott. – De hát beszéltem vele. Szóltam neki. – Tülkölt, de továbbrobogott.

Válatlanul vigasztalannak látszott, az én kétségbeesésem pedig nőtön-nőtt. Mindenféle keresztülvihetetlen megoldás jutott eszembe. Az oktató azt mondta, nem maradhat tovább, a tanuló fizeti az idejét, de visszatér, sőt hozza a kollégáját is, s ha nem találunk más megoldást, elvisz egy műhelybe. A kollégájának vi-

szont otthon van egy hatalmas köteg kulcsa. Túlságosan elkeseredett voltam ahhoz, hogy higgyek neki, de megköszöntem, mindenképpen.

Mintegy tíz perc múlva megállt mellettem a piros Ford, ismét úgy jött, hogy nem láttam meg időben, és a fiatal ember egyenesen a kulccsal a kezében szállt ki belőle. Magyarul szólított meg, de könnyen románra váltott, habár elég hibásan beszélt. Sorra vette a zárakat, a csomagtartót és a benzintartályt is, eredménytelenül. Gondolkozott egy darabig, aztán kezdte előlről, ugyanazzal az alapossággal. A kulcsai nyilvánvalóan nem találtak, de nem tudta rászánni magát, hogy távozzék. Megmutattam neki a kis részt az ablaknál, de kételkedően rázta a fejét. A benzinkúttól az autópályán keresztül egy férfi tartott felénk. Egy kis Renault-ja volt, de ki tudja. Magyar volt ő is. Úgy látszik, ez volt itt a magyarok és a románok aránya. Végül mindketten elmentek, szemmel láthatóan elégedetlenül, hogy nem vehettem hasznukat egy ilyen egyszerű és mégis kiáltó helyzetben. Ismét egyedül maradtam. Nem tudtam gondolkodni, nem foglalkoztam már a helyzettel, nem voltam képes elhinni, hogy ilyen tökéletesen tudtam lenni. Találtam egy darab drótot, igen vékony és igen rövid volt. Megpró-

Rob Scholte, festmény, 1986

báltam tovább tágítani a részt, sikerült a drót végén a hurkot a belső kilincsré tennem, aztán beejtettem az egészet.

Megint eltelt néhány tíz perc. Próbáltam újabb autót megállítani. Végül az egyik megállt, s utána egy másik is. Ismét hárman voltunk két magyar s a világ legostobább románja. Ismét a zárakkal kezdünk, következett a kétnyelvű tanácskozás, majd megmutattam a beesett drótdarabot. Mindhárman elkezdtünk további drótokat keresni. Valamikor ez az ország tele volt drótokkal, de a mélyen zseni hatékony kapitalizmus eltűntette őket. Egy valamivel merevebb drótra volt szükségünk, de persze azért nem túlságosan merevre, s ha lehet, vékonyra, de persze nem annyira vékonyra, hogy ne legyen elég merev. Végül találunk egyet a vasút melletti tüskébokrok között. – Én nem van otótolvaj. Mert ha volna... – mondta hibás román nyelven az egyik, s megpróbálta bedugni a drótot, vé-

gén a hurokkal. – Ha az lennél, azt csinálnád, mondtam neki egyetértőleg. Túlságosan lefoglalta a művelet ahhoz, hogy válaszoljon. Kényes műveletnek bizonyult, ő pedig nagytermetű volt, ügyesre és szerencsére volt szükség a sikerhez. Meglett férfi léteire kidugta a nyelvét, annyira összpontosított. Társa, orrát az ablakhoz nyomva, alig lélegzett. Mit számított már, hogy ki milyen nyelven beszél, amikor annyira egyek voltunk a nyögésben, lihegésben és az összpontosításban. Az ajtót biztosító gomb elkezdett emelkedni, de nem eléggé. Felvillant azonban az esély! Másképpen néztünk egymásra, s kezdünk előlről. És hirtelen – csodák csodája. Az ajtó kis kattanással kinyílt. Teljesen tágra tárult, szinte tüntetően, mintha meg akart volna leckéztetni. Vagy jelezni, hogy a lecke véget ért. Mindhármanknak a fülig ért a szája. Nem is tudtam, hogyan fejezem ki az örömet és a hálám. – Fizetek egy sört! Fizetek egy sört! – ismételtam. Azok ketten tétován néztek egymásra. A vastag borítékból a pénzzel, amit előlge kaptam, előszedtem a híres bankjegyet Enescu képevel, amely akkor hét üveg sört ért. A tag, akinek sikerült a nagy teljesítmény, el volt ragadtatva a gondolatától, hogy ő egy tehetséges gépkocsistolvaj, aki csak most ébredt rá elhívatoitására. A pénzem nem illett ide. Talán nem a jó helyen volt. A kezébe tettem, oda, ahova nézetem szerint a legjobban illett. És még többet is előszedtem volna, a vasúti jegy értékét házáig, bármennyit.

A férfi nézte egy pillanatig a bankjegyet, aztán közelebb lépett, és vidáman, szinte diadalmasan dobta az ülésre a tágra nyitott ajtón. Megmagyarázta, merre kell mennem, hogy kijussak a nagy gyergyói útra. Köszönt, nevette elközönte mindketten, s a kocsiukhoz mentek. Azt hiszem, örömmöm olyan nagy volt, hogy megfertőzte őket is. Integgettek azután is, hogy elindultak.

Egy ideig a kocsit mellet álltam, élvezettel néztem végig az autópályán, amelyen rövidesen én is szabadon közlekedni fogok, miután elszívom az év legízletesebb cigarettáját. Átfutott a fejem, hogy járjam meg az oktatót, akinek erre van útja, biztos voltam benne, hogy meg fog állni – már nagyon hittem az emberi szolidaritásban, de aztán arra is rájöttem, hogy amikor meglátja majd a hűlt helyemet, úgyis rájön, hogy valami csoda történt. Bólint majd elégedetten, és megmagyarázza a vezetni tanulóknak, hogy soha se csukja be az ajtót, ha a biztosíték le van nyomva.

Hazafelé eszembe jutott C. professzor a városomból, aki elpanaszolta, hogy valahol Hargita megyében senki sem akart neki segíteni, hogy helyrehozzon egy defektet, az ACR-nél pedig harmincezer lejt kértek el egy föltért, ami különben tizenötezerbe kerül. Eszembe jutott merev és hideg arckifejezése, az a lélektelen túlzott korrektség, valamint a rossz vélemény, amellyel ugyanezekről a helyekről távozott.

Ami engem illet, sokkal kedvezőbb véleményem alakult ki az ország melletti interetnikai kapcsolatokról. Lehet, hogy a titok nagyon is egyszerű: a magyarok között neked, románnak is közlékenynek kell lenned, nem kell megvárnod, amíg többségi önteltségedet tisztelettel övezik, és leveszik előtted a kalapot. A kapcsolatok mindig személyek között alakulnak ki. S még akkor is, ha a közösségvállalás, amelyet leírtam, gépkocsivezetők között alakult ki (tehát egy olyan fajtagjai között, amely meghaladja a nemzetiséget), nos, annál inkább, a sofőrök olyan etnikumot alkotnak, amely minden nyelven közlésre képes, és büszke voltam, hogy élvezhetője lehettem segítségüknek, hitelen.

Fordította: ÁGOSTON Hugó

ALEXANDRU VLAD 1950-ben született Szucságon, Kolozs megyében. A *Vatra* és a *Balcon* folyóirat szerkesztője. *Frigul verii* (A nyár hidege – regény), Bukarest, 1985; *Atena, Atena* (Úti jegyzetek), Kolozsvár, 1993.

PRO EUROPA Liga Interkulturális Központ

TRANSYLVANIA INTERKULTURÁLIS AKADÉMIA

2001/2002-es program

Az Interkulturális Akadémia egy interdiszciplináris „utazó egyetem”, melynek tanfolyamai nem konvencionális, táborhangulatban zajlanak majd le, sajátos erdélyi és bánáti etnokulturális környezetekben, négyezer egy hetes időtartamú szessziók keretében és nagyrészt előadók társaságában. A legelső tanfolyamon előadóként szerepeltek: Alexandru Cistelean, Paul Philippi, Spielmann Mihály, Pompiliu Teodor, Tom Gallagher, Gabriel Andreescu, Kolombán Gábor, Molnár Gusztáv, Paul Niedermaier, Herman Fabin, Horváth István, Dan Culcer és mások. A Transsylvania Interkulturális Akadémia diákjai részt fognak venni a „Transsylvania” Nemzetközi Nyári Egyetem en. A Transsylvania Interkulturális Akadémia I. és II. évfolyamának végzősei részt vetnek egy kététes dániai tanulmányúton.

Pályázhatnak 30 éven aluli egyetemi hallgatók vagy egyetemet végzett ifjak, akik érdeklődnek az interkulturalitás területe iránt, és tevékenyen részt vesznek a civil társadalmi, politikai, vallási vagy kulturális életben.

A pályázati iratsomónak tartalmaznia kell: a beiratkozási kérvényt a pályázati szándék megindoklásával, rövid önéletrajzot, egy 3-5 gépelt oldalnyi (1800 – 2000 jel/oldal) terjedelmű esszét „Románia és a föderáció veszélye” („Ki jó román?”) címmel, valamint két közszemélyiségtől származó ajánlólevelet.

Részvételi díj a bejutott jelöltek számára: 30 000 lej.
A selejteztést, a benyújtott iratsomók alapján, szakzsűri fogja elvégezni.

A szervezés és a program kivitelezésének valamennyi költségét a szervezők fedezik.

Benyújtási határidő: 2001. október 20. (postai dátum)

Programirányító: Laura Ardelean

További információk a www.proeuro.netsoft.ro honlapon, vagy:

PRO EUROPA Liga

4300 Tirgu-Mures/Marosvásárhely,
Piata Trandafirilor/Rózsák tere 5., CP 1-154
Tel./fax: 065-214076 vagy 065-217584
Email: laura@proeuro.netsoft.ro